

DOI: 10.31793/2413-5461.2026.15-1.85

О. Луців

ДНП «Львівський національний
медичний університет
імені Данила Галицького»

ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ПСИХІАТРИЧНИХ ОГЛЯДІВ: АНАЛІЗ ОНОВЛЕНОГО ПОРЯДКУ*

Нормативні джерела:

1. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22 лютого 2000 року № 1489-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>
2. Про затвердження Порядку проведення попередніх, періодичних та позачергових психіатричних оглядів, у тому числі на предмет вживання психоактивних речовин: Наказ Міністерства охорони здоров'я від 18 квітня 2022 року № 651. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0648-22#n27>
3. Про затвердження Змін до Порядку проведення попередніх, періодичних та позачергових психіатричних оглядів, у тому числі на предмет вживання психоактивних речовин, Інструкції щодо заповнення форми первинної облікової документації № 100-1/о «Протокол про проходження попереднього, періодичного та позачергового психіатричних оглядів, у тому числі на предмет вживання психоактивних речовин № _____» та Інструкції щодо заповнення форми первинної облікової документації № 100-2/о «Довідка про проходження попереднього, періодичного та позачергового психіатричних оглядів, у тому числі на предмет вживання психоактивних речовин № _____»: Наказ Міністерства охорони здоров'я від 15 жовтня 2024 року № 1759. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1635-24#top>
4. Про затвердження Переліку категорій осіб, які для виконання окремих видів діяльності (робіт, професій, служби) з особливими вимогами до стану психічного здоров'я підлягають періодичному психіатричному огляду, та Змін до Порядку проведення попередніх, періодичних та позачергових психіатричних оглядів, у тому числі на предмет вживання психоактивних речовин: Наказ охорони здоров'я від 26 січня 2024 року № 139. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0235-24#Text>

I. Актуальність теми

Ще з 1 січня 2025 року набули чинності зміни до Порядку проведення попередніх, періодичних і позачергових психіатричних оглядів, у тому числі на предмет вживання психоактивних речовин, затвердженого наказом МОЗ від 15 жовтня 2024 року № 1759 (далі — Порядок), що внесли суттєві новачі в практику психіатричного огляду та організацію роботи відповідних медичних закладів і лікарів-психіатрів.

Зазначені зміни спрямовані на покращення якості та безпеки медичних оглядів, запобігання можливим зловживанням, а також забезпечення належного рівня контролю за психічним здоров'ям осіб, які виконують професійні обов'язки з підвищеними вимогами до психічного стану.

II. Вимоги до надавачів медичних послуг та лікарів

В оновленому Порядку визначено, що психіатричні огляди можуть проводитися виключно нада-

вачами медичних послуг, які одночасно відповідають таким вимогам:

- отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю психіатрія;
- уклали договір про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій із НСЗУ за групами послуг «Психіатрична допомога дорослим та дітям у стаціонарних умовах», та/або «Психіатрична допомога дорослим та дітям, яка надається мобільними мультидисциплінарними командами», та/або «Профілактика, діагностика, спостереження та лікування в амбулаторних умовах»;
- є користувачами електронної системи охорони здоров'я (далі — ЕСОЗ).

Так звані «відомчі» заклади охорони здоров'я (заклади охорони здоров'я Державного управління справами, заклади охорони здоров'я в системі Мінборони, МВС, ДСНС, Держприкордонслужби,

* Рубрика ведеться в співпраці з кафедрою медичного права ФПДО ДНП «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького»

Нацгвардії, СБУ, СЗРУ, Держспецзв'язку) повинні відповідати аналогічним умовам.

Вимоги до лікарів, які безпосередньо здійснюють психіатричні огляди, також зазнали окремих змін. Зокрема, такі огляди має право проводити лікар-психіатр, який:

- працює в закладі охорони здоров'я;
- зареєстрований в ЕСОЗ;
- пройшов тематичне навчання за відповідною програмою;
- інформація про проходження ним тематичного навчання з посиланням на відповідний документ розміщена на офіційному вебсайті та/або в загальнодоступному місці закладу охорони здоров'я.

III. Перелік категорій працівників та періодичність оглядів

Перелік категорій працівників та періодичність проведення психіатричних оглядів, як і в попередній редакції, так і в оновленому Порядку, визначається окремим нормативно-правовим актом — Переліком категорій осіб, які для виконання окремих видів діяльності (робіт, професій, служби) з особливими вимогами до стану психічного здоров'я підлягають періодичному психіатричному огляду, затвердженому наказом МОЗ від 26 січня 2024 року № 139.

Цей документ визначає перелік професій і видів діяльності, пов'язаних із підвищеними психіатричними ризиками (до прикладу, працівники екстреної медичної допомоги та спеціалізованих медичних бригад, медичні працівники закладів охорони здоров'я, працівники фармацевтичних підприємств, аптечних закладів, зокрема особи, які за своїми службовими обов'язками отримують (чи мають) доступ безпосередньо до наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів тощо).

Водночас оновлений Порядок передбачає, що організація та проведення попереднього (під час

прийняття на роботу), позачергового та періодичного (протягом трудової діяльності) психіатричних оглядів здійснюється за кошти роботодавця.

Вважаємо таку новелу позитивною не лише для працівника, але й для надавача медичних послуг, оскільки фінансування психіатричних оглядів роботодавцем знімає прихований тиск на лікаря з боку особи, зацікавленої в отриманні «позитивного» висновку, та переводить відповідні правовідносини в більш нейтральну площину. Це, своєю чергою, сприяє об'єктивності медичного висновку, що є ключовим елементом юридичного захисту лікаря.

IV. Проведення, документування та облік оглядів

Змінений Порядок, зокрема, передбачає:

1. Обов'язок закладу охорони здоров'я забезпечити забір біологічного матеріалу (кров та сеча) в особи, яка проходить огляд, безпосередньо в цьому закладі.
2. Обов'язок лікаря-психіатра встановити особу того, хто звертається за проходженням огляду, перед початком психіатричного огляду та забору біологічного матеріалу для проведення лабораторного тестування, а також розглянути наявні в ЕСОЗ і медичній документації відомості про звернення особи по психіатричну допомогу.
3. Вимогу до закладів охорони здоров'я щодо ведення електронної звітності через ЕСОЗ.
4. Внесення змін до форми первинної облікової документації — Довідки про проходження попереднього, періодичного та позачергового психіатричних оглядів, у тому числі на предмет вживання психоактивних речовин (Форма первинної облікової документації № 100-2/о), і Протоколу про проходження попереднього, періодичного та позачергового психіатричних оглядів, у тому числі на предмет вживання психоактивних речовин (Форма первинної облікової документації № 100-1/о).